

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Т.Л. Керанчук, канд. екон. наук
Національний університет харчових технологій

Малий бізнес як інституційний сектор економіки давно став домінуючим за чисельністю та обсягами виробництва у провідних країнах світу. Малі підприємства забезпечують гнучкість та стійкість економічної системи, наближують її до потреб конкретних споживачів та водночас – виконують важливу соціальну роль, надаючи робочі місця та забезпечуючи джерело доходу для значних прошарків населення.

На нашу думку, в сучасних умовах малий бізнес в Україні міг би стати потужним драйвером для росту, адже наразі мале підприємництво в Україні незаслужено нерозвинуте і складає малу долю (15%) ВВП країни, в той час як в країнах Європи ця частка становить біля 60% [1].

Аналіз структури малих підприємств в Україні дає можливість зробити висновки, що більше половини загальної кількості діючих малих підприємств (52%) здійснює свою діяльність у сфері торгівлі, громадського харчування, матеріально-технічного забезпечення і збуту, 14% – у промисловості, 10% – у будівництві, 5% – у сфері побутового обслуговування. У невеликій кількості малі підприємства функціонують у сфері науки, транспорту та зв'язку, охорони здоров'я, фінансово-кредитній діяльності, у сфері культури і мистецтва, у сільському господарстві, освіті та ряді інших галузей економіки [2]. Отже, накопичений приватний або пайовий капітал спрямовується переважно не у виробничу сферу, а на ринок торговельно-посередницьких послуг, де швидше і без значних витрат можна одержати більш високі прибутки, що само по собі є негативним явищем. Основні причини, які обумовлюють вищезначений дисбаланс та гальмують розвиток малого бізнесу, відображені на рис. 1 [3].

Якщо адаптувати досвід розвинутих держав, то в Україні можна швидкими темпами досягти високого рівня розвитку малих підприємств. З нашої точки зору, необхідно концентрувати увагу на трьох основних напрямках: продумана податкова політика, забезпечення вільного доступу до фінансових ресурсів та сприяння інвестиціям.

Податкова політика: До безпосередніх змін у системі спрощеного оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва (стосовно її вдосконалення), які вже визріли в Україні, можна віднести:

- перегляд (стосовно збільшення або скасування) обмеження щодо кількості працівників, які можуть працювати на малому підприємстві;
- перегляд (стосовно збільшення) обмеження щодо обсягів виторгу від реалізації для малого підприємства на спрощеній системі оподаткування.
- створення на малих підприємствах системи моніторингу змін у податковій політиці держави, яка сприятиме запобіганню необґрунтованому впливу розміру податкового навантаження на показники ефективності фінансово-господарської діяльності малого підприємства, організації роботи з правового захисту підприємства внаслідок контролюючих дій податкових

служб і т.д.

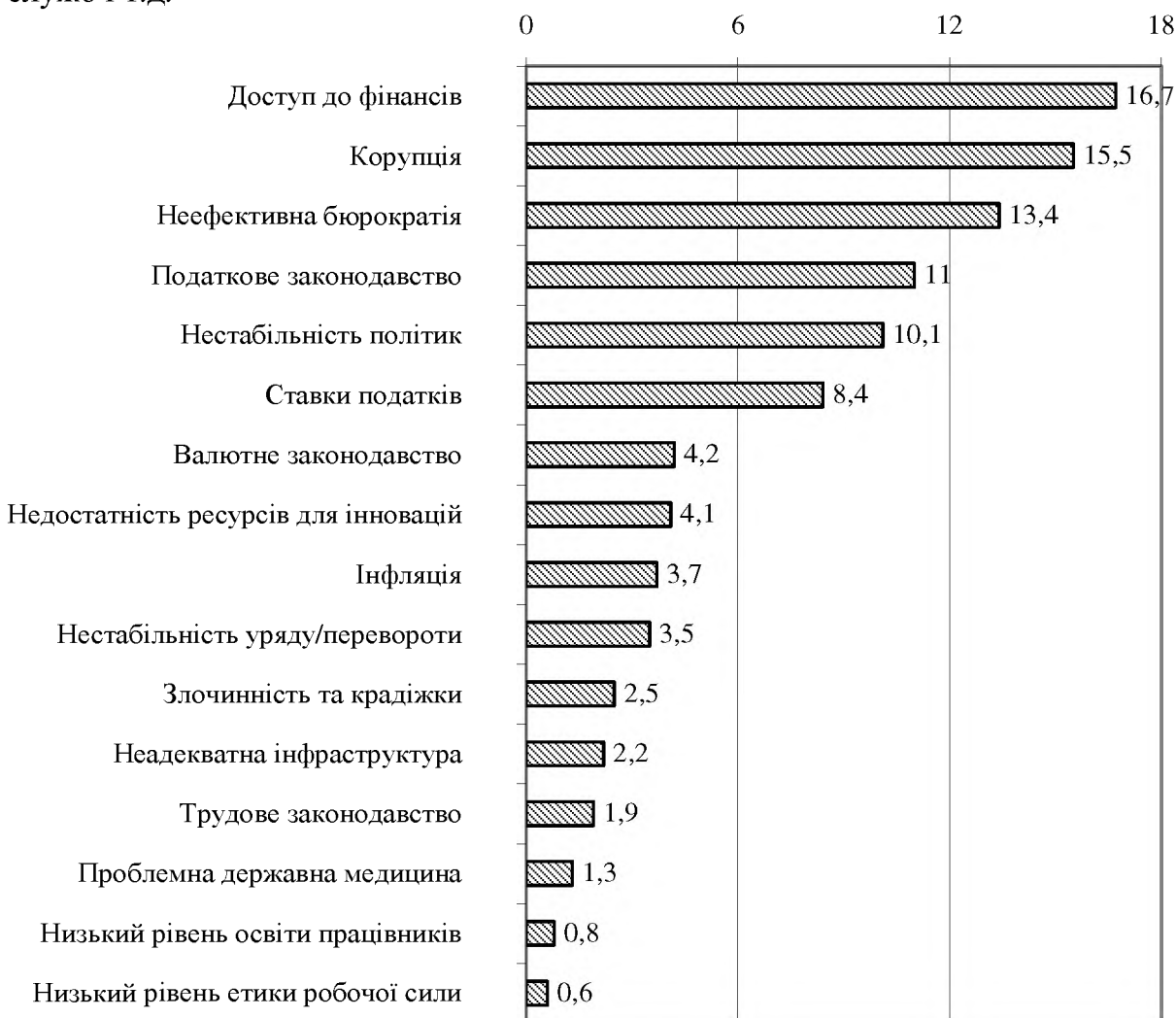

Рис. 1. Основні проблемні фактори ведення бізнесу в Україні, 2013-2014 рр.

Доступність позикових фінансових ресурсів, тобто кредитування: одним з основних дестабілізуючих факторів розвитку малих підприємств є неефективна фінансово-кредитна політика щодо їх підтримки, особливо підприємців-початківців. У зв'язку з цим необхідно розвивати банківські установи, в компетенцію яких входило б пільгове кредитування економічно обґрунтованих бізнес-планів малих підприємств, цільове фінансування територіальних програм розвитку підприємництва в пріоритетних галузях територіальної економіки, здійснення лізингових операцій, що значною мірою зняло б напругу в матеріально-технічному забезпеченні суб'єктів малого підприємництва, які функціонують у сфері виробничого бізнесу. З цією метою необхідно:

- створення розгалуженої мережі малих кооперативних банків, які спеціалізуються на кредитуванні малих підприємств;
- розширення бази кредитування малих підприємницьких структур та зниження процентних ставок за кредитами;

– активізація співпраці з іноземними фінансовими інститутами, що функціонують у сфері малого бізнесу.

– встановлення визначеного часового лагу із нульовим рівнем оподаткування для малих підприємств, які розпочинають свою діяльність з метою стимулювання розвитку малих підприємницьких структур, особливо в депресивних регіонах, Тривалість визначення тимчасового лагу повинна бути диференційована залежно від виду діяльності, галузі економіки, обсягів виробництва, валових доходів і прибутку, кількості новостворених робочих місць.

Інвестиції. Підвищення ефективності господарської діяльності малих підприємств, забезпечення її зростання в умовах ринкових відносин зумовлюють необхідність пошуку шляхів подовження життєвого циклу товарів на ринку, що неможливе без ефективного розвитку інвестиційного процесу. Результати аналізу використання ресурсів фінансово-кредитних установ для фінансового забезпечення інвестиційної діяльності малих підприємств показали, що серед клієнтів банків переважають торговельні та посередницькі організації, у зв'язку з чим промислові й сільськогосподарські малі підприємства, які не належать до сфер зі швидкою окупністю капітальних вкладень, втрачають інвестиційну привабливість як для вітчизняного, так і для іноземного інвестора. Труднощі з отриманням кредитів зумовлені їх короткостроковістю (від 6 до 18 місяців), високою вартістю позичкового капіталу (від 23 до 36%) і необхідністю ліквідної застави (від 120 до 200% від вартості застави).

Ключовим є розуміння того, що ситуація, яка зараз сформувалася, — не безвихідна та не унікальна. Є світовий досить успішний досвід подолання економічних криз, який потрібно адаптувати до умов українського бізнес – середовища та реалізувати конкретні заходи для усунення кризових явищ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мельников, А.М. Основи організації бізнесу [Текст] : навч. посіб. / А.М. Мельников, О.А. Коваленко, Н.Б. Пундяк ; за заг. ред. А.М. Мельникова. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 200 с.

2. Васильців, Т.Г. Економіка малого підприємства [Текст] : навч. посіб. / Т.Г. Васильців, О.І. Іляш, Н.Г. Міценко; за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. – К.: Знання, 2013. – 446 с.

3. Аналіз індексу конкурентоспроможності України в 2013-2014 рр. [Електронний ресурс] // Інформаційно-аналітичний центр Info-Light : Всесвітній економічний форум, 2013-2014 рр. : матер. – Режим доступу: <http://infolight.org.ua/content/analiz-indeksu-konkurentospromozhnosti-ukrayini-v-2013-2014-rr>.

ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

І.В. Ковальчук, канд. екон. наук
Національний університет харчових технологій

В Україні не припиняється податкова реформа, професійне співтовариство безуспішно намагається поліпшити діючу податкову систему. Однак головна хвороба системи лежить в площині законодавства і правової свідомості як держави, так і бізнесу. Безліч норм Податкового кодексу викликають питання щодо їх змісту та подвійного тлумачення, що породжує невизначеність у податкових правовідносинах. А це – одне з найбільш небажаних проявів будь-якої податкової системи. До того ж правова невизначеність порушує принцип верховенства права. Така ситуація негативно позначається на репутації податкової системи України серед міжнародних інвесторів і вітчизняного бізнесу [1].

Податкова реформа 2014-го змінилася податковою реформою 2015-го. Відповідно до заяв Уряду України, остаточний варіант змін до Податкового кодексу має бути готовий до літа поточного року. Останні зміни повинні торкнутися єдиного соціального внеску, податку на доходи фізичних осіб, рентних платежів, акцизів та механізму електронного адміністрування ПДВ. Усі новації в тій чи іншій мірі розробляються на вимогу МВФ. Проте слід розуміти, що, декларуючи перед кредитором одне, чиновники дуже часто реалізують зовсім інше.

Активно обговорюються варіанти оподаткування розкоші і введення обов'язкового декларування доходів громадян. Потребує вирішення й питання оподаткування нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки, в залежності від рівня доходів платників податку. Не виправдав очікувань уряду і імпорتنний збір, який вводився з метою збалансування бюджету та зменшення тиску на національну валюту, проте не виправдав сподівань урядовців. Тому, швидше за все, його буде зменшено або скасовано.

Заплановано зниження ренти та зміну бази її нарахування для компаній, котрі видобувають газ в Україні. Підвищуючи ренту, Мінфін розраховував додатково залучити до бюджету 12,5 млрд. грн. і направити їх на субсидії для населення. Про те, де візьмуться ці ресурси в разі відмови від підвищення ренти, можна тільки здогадуватися. Але тарифи для населення вже підвищені, і кількість домогосподарств, які претендують на субсидії, до кінця наступного місяця, за оцінками міністра соціальної політики Павла Розенка, зросте вчетверо – до 4 млн. [2].

Передбачено також внесення змін в адміністрування місцевого 5-відсоткового акцизного збору. Прийнята система виявилася мертвонародженою, бо розрахована виключно на торговців, що мають касові апарати, а це аж ніяк не більшість. З одного боку, це не забезпечує заплановані надходження від додаткового акцизу до місцевих бюджетів, а з іншого – створює нерівні умови оподаткування для підприємців, які здійснюють торгівлю з використанням касових апаратів. Більш того, в парламенті ведеться